
Profesor Aleksander Gieysztor Członkiem Honorowym Tow. Naukowego Płockiego.

Notatki Płockie 21/1-84, 25-26

1976

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Profesor Aleksander Gieysztor

Członkiem Honorowym Tow. Naukowego Płockiego



Profesor Aleksander Gieysztor w Towarzystwie Naukowym Płockim w dniu 17 października 1975 r. podczas wygłaszania odczytu na temat: Geneza urzędu wojewodzińskiego w Polsce, na Mazowszu i w Płocku

Uchwałą zwyczajnego walnego zgromadzenia Towarzystwa Naukowego Płockiego z dnia 25 marca 1975 r. nadano godność Członka Honorowego TNP doktorowi Aleksandrowi GIEYSZTOROWI.

Dr Aleksander Gieysztor jest profesorem historii średniowiecznej, dyrektorem Instytutu Historycznego Uniwersytetu Warszawskiego, członkiem-korespondentem Polskiej Akademii Nauk, wybitnym historykiem, autorem licznych prac na temat polskiego średniowiecza, współautorem „Historii Polski”, redaktorem naukowym „Dziejów Płocka”, od wielu lat życzliwie współpracującym z Płockiem, a szczególnie z Towarzystwem Naukowym Płockim.

Z okazji wręczenia Profesorowi dyplomu Członka Honorowego odbyła się w Towarzystwie Naukowym Płockim w dniu 17 października 1975 r. uroczysta sesja, na której prof. dr Aleksander Gieysztor wygłosił odczyt na temat: Geneza urzędu wojewodzińskiego w Polsce, na Mazowszu i w Płocku. Na tejże sesji słowo poświęcone prof. dr. Aleksandrowi Gieysztorowi wygłosił wiceprezes TNP mgr Kazimierz Askanas.

Oto treść przemówienia:

Wita dziś Pana, Szanowny i Drogi nam Profesorze, nie tylko Towarzystwo Naukowe Płockie. Przybyli na dzisiejszą uroczystość przedstawiciele władz miasta i województwa świadczą o tym, że wita Pana cały Płock, tu, w starym gotyckim budynku w obrębie wzgórza zam-

kowego, któremu Pan właśnie nadał wysoką rangę, zrównując je ze wzgórzem wawelskim.

Przemówienia, związane z doktoratami honoris causa lub aktami homagium dla wybitnych uczonych, mają swój tradycyjny schemat, w którym przede wszystkim przedstawić należy sylwetkę solenizanta, lecz czy w środowisku płockim trzeba mówić o tym, kim jest profesor Gieysztor?

Z osób o zasłużonym dla kraju nazwisku Gieysztorów nie wszyscy może słyszeli o Jakubie Wilhelmie Kacprze Gieysztorze, działaczu powstańczym 1863 roku, autorze cennych pamiętników, czy o prof. Marianie Gieysztorze — zoologu i hydrologu, ale osoba prof. dr. Aleksandra Gieysztora znana jest w Płocku zarówno młodszemu, jak i starszemu pokoleniu. Znana być może dlatego lepiej niż w innych miastach kraju, że związki Profesora z Płockiem trwają już lat dwadzieścia.

Niewiele to wprawdzie w porównaniu z dwukrotnie dłuższą działalnością naukową Profesora, jakże bogatą, głęboką i różnorodną. Pracy tej nie mierzy się jednak ani latami, ani liczbą wydanych dzieł.

Prace o Karolu Wielkim, encyklice Sergiusza IV, wielkie rozdziały wielotomowej Historii Polski, Recepcja chrześcijaństwa w Polsce, Drzwi Gnieźnieńskie jako wyraz polskiej świadomości narodowej, monumentalne dzieło o dziejach pisma łacińskiego, Geneza Państwa Polskiego — to przykłady kilkudziesięciu prac, stanowiących nie tylko wyniki głębokich ba-



Uczestnicy uroczystej sesji

dań i poważne osiągnięcia naukowe. To wzory metodologii, technik badawczych i warsztatu pracy dla przyszłych historyków.

Rola nauk historycznych miała ogromne znaczenie dla kraju, pozbawionego przez wiek niepodległego bytu, utrzymywała polską świadomość narodową i krzepiła w pokoleniach wolę przetrwania.

Historia pomagała w scalaniu rozdartego przez zaborców kraju, stanowiąc silną dźwignię, ułatwiającą odbudowę odzyskanej państwowości.

W Polsce Ludowej po okresie koniecznych prac o charakterze politycznym, zwróconych ku problematyce Ziemi Zachodnich, zaszła społeczna i naukowa konieczność wyrównania wieloletniego braku ekspansji w kierunku badań nad kulturą polską.

Nie mające sobie równego w dziejopisarstwie pomnikowe dzieło o preromańskiej i romańskiej sztuce polskiej jest świadectwem nie tylko wielkiego talentu i rozległości wiedzy, jest dowodem głębokiego rozumienia społecznej funkcji nauki i trafności w zadośćuczynieniu aktualnym potrzebom społecznym.

Pod tym kątem trzeba też patrzeć na liczne i cenne prace popularno naukowe Profesora, jak Śląsk i Pomorze, 1000-lecie Pułtuska, czy liczne publikacje wydane przez Wiedzę Powszechną.

Myszę też, że widoczne unowocześnienie warsztatu badawczego historyków polskich, zwłaszcza w zakresie metodologii marksistowskiej, wiele ma do zawdzięczenia naukowej działalności prof. Gieysztor.

Nie można też zapomnieć o wielkim znaczeniu, jakie dla znajomości dziejów i kultury polskiej za granicą miały prace Profesora, wydane w języku francuskim, jak opracowanie dziejów Polski od prehistorii do końca XV w. w „La Pologne médiévale”, „La porte de bronze a Gniezno” i wiele innych.

Dwudziestoletnia praca na stanowisku Dyrektora Instytutu Historycznego, praca społeczna, przewodnictwo w kierownictwie Komisji Badań nad Początkami Państwa, działalność w Komitecie Odbudowy Stolicy połączona z pracami badawczymi nad dziejami średniowiecznej Warszawy, w szczególności nad historią Zamku, uwieńczone publikacjami i licznymi prelekcjami — stanowią tylko przykłady ogromnej działalności Profesora.

Funkcje te, znów przykładowo wyliczone, ukoronowane zostały stanowiskiem Pierwszego Wiceprezydenta Międzynarodowego Stowarzyszenia Historyków.

Jakiż jednak tytuł do uczczenia znakomitego Uczzonego ma Towarzystwo Naukowe Płockie?

Tytuł, jakie Towarzystwo widzi do ofiarowania Profesorowi Gieysztorowi najwyższego wyróżnienia, jakim dysponuje — godności Członka Honorowego Towarzystwa, wynika z płockich przejawów działalności regionalnej Profesora.

Komisja Badań nad Powstaniem i Rozwojem Płocka, przerodzona w istniejącą do dziś Komisję Badań Naukowych, zaprosiła w roku 1956 na konferencję sprawozdawczo-planującą regionu płockiego licznych przedstawicieli różnych dyscyplin naukowych. Obok historyków i archeologów tej miary, co profesorowie: Hensel, Herbst, Karwasińska, Kuczyński, Rajewski, Wolff, Zajączkowski i inni — również prof. Gieysztor nie odmówił swego uczestnictwa, wytyczając w dyskusji kierunki rozwoju płockiego ruchu regionalnego i zarysowując możliwości działań komisji.

Odczyty, wygłaszane następnie przez Profesora w Płocku i Wyszogrodzkim Oddziale Towarzystwa Naukowego Płockiego, cenne artykuły umieszczone w Notatkach Płockich o średniowiecznej kulturze Płocka — świadczą o tym, że mimo ogromnego przeciążenia pracą, Profesor poświęcił pracy Towarzystwa dużo uwagi i życzliwości.

Udział zaś Profesora w dziele Towarzystwa Naukowego Płockiego „Dzieje Płocka” jest klamrą spinającą Jego dotychczasowe związki z miastem i Towarzystwem.

Płock, o którym mówi się, że jest stolicą petrochemii i zagłębiem naukowym oraz Towarzystwo Naukowe, skromne jako placówka badawcza, lecz podobnie jak miasto bogate tradycjami — składają dziś hołd wielkiej pracy Uczzonego, której węzłowe osiągnięcia stanowią dorobek o randze europejskiej.

Symbolem Honorowego Członkostwa czcimy Wielkiego Uczzonego, zasłużonego Ojczyźnie, naszemu Miastu i Towarzystwu, którego od 1975 roku jest Honorowym Członkiem.

Ad maiorem gloriam patriae,
ad multos annos,
Szanowny i Drogi Profesorze!